

Warszawa, 31-03-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.501.2.2018.MK

Pan

Mateusz Morawiecki

Prezes Rady Ministrów

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

ePUAP

Szanowny Panie Premierze,

przedmiotem licznych wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich był problem wtórnej wiktymizacji ofiar przestępstw na tle seksualnym, który dotychczas nie został rozwiązany. Aktualność tego problemu potwierdza natomiast powracająca debata publiczna w sytuacji, gdy uwidaczniane są krzywdy i cierpienia małoletnich dzieci - ofiar przestępstw seksualnych¹. Wiąże się ona ze skutkami obowiązywania przepisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. 2023 r. poz. 31; dalej jako: ustawa).

---

¹ Zob. np. [https://wiadomosci.onet.pl/kraj/terlikowski-odpowiada-na-grozby-o-pozwie-nie-moge-zajac-innego-
stanowiska/zf2l4v5?utm_source=wiadomosci.onet.pl_viasg_wiadomosci&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=undefined&utm_v=2](https://wiadomosci.onet.pl/kraj/terlikowski-odpowiada-na-grozby-o-pozwie-nie-moge-zajac-innego-
stanowiska/zf2l4v5?utm_source=wiadomosci.onet.pl_viasg_wiadomosci&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=undefined&utm_v=2)
[https://wiadomosci.onet.pl/kraj/nie-zyje- \(...\)](https://wiadomosci.onet.pl/kraj/nie-zyje-...)

Pomimo dwukrotnej nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym nie dokonano właściwych zmian w zakresie zgłaszanych dotychczas przez Rzecznika Praw Obywatelskich uwag. W ostatniej opinii Rzecznika z dnia 21 września 2022 r. do przedstawionego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektu ustawy o zmianie ustawy o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2528) zwracałem uwagę, że propozycja wprowadzenia zmian w ustawie odnoszących się do funkcjonowania rejestru sprawców na tle seksualnym, w tym działania organu kompetentnego do wydawania postanowień o wpisie do rejestru, powinna zostać połączona z refleksją nad wprowadzeniem zmian rozwiązujących sygnalizowane w przeszłości problemy, takie jak ponowna wiktymizacja ofiar, zapewnienie ochrony członkom rodziny sprawcy przestępstwa, umieszczanie w rejestrze danych osobowych osób nieletnich.

W wystąpieniu z dnia 3 października 2021 r. wskazywałem zaś Panu Premierowi na konieczność zajęcia stanowiska przez organy władzy publicznej wobec przedstawianych przez Rzecznika problemów związanych z funkcjonowaniem publicznego Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, które uwidoczniły się na tle konkretnych spraw wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich, a które dotyczyły także małoletnich dzieci dotkniętych zjawiskiem powtórnej wiktymizacji (zob. też wystąpienie z dnia 4 czerwca 2018 r.)². Do dziś nie otrzymałem odpowiedzi na żadne wystąpienie kierowane przeze mnie, czy przez mojego poprzednika³.

Problem wtórnej wiktymizacji osób ofiar przestępstw seksualnych i stygmatyzacja ich rodzin jest natomiast zjawiskiem, którego nie da się rozwiązać bez zmian w obowiązującym prawie.

Zagrożenie wtórną wiktymizacją pokrzywdzonych, jako ubocznym rezultatem dokonania wpisu do rejestru publicznego – jak podkreśla się w orzecznictwie sądowym wykształconym na tle stosowania tej ustawy – jest zjawiskiem niepożądanym, sprzecznym z jednym z podstawowych celów postępowania karnego,

---

² Wystąpienia dostępne na stronie RPO: https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-10/Do_PRM_rejestr_pedofilow_3.10.2021.pdf
<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/Bodnar-do-Ziobry-rejestr-pedofilow-uderza-w-niewinnych>
<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/16-latka-w-%E2%80%99Erejestrze-pedofilow%E2%80%9D-rpo-ma-watpliwosci-i%20pisze-do-premiera>

³ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-czy-skazany-dawno-za-przestepstwo-seksualne-ma-figurowac-w-rejestrze>

także na jego etapie po wydaniu prawomocnego wyroku, jakim jest zgodnie z art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego i poszanowanie jego godności. **Sama możliwość wystąpienia wtórnej wiktylizacji jest wystarczającym powodem uzasadniającym przez wzgląd na dobro małoletnich pokrzywdzonych odstąpienia od dokonania wpisu do rejestru publicznego** (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 lutego 2018 r., sygn. akt II AKZw 73/18). Co jednak istotne, do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi, w których ani skazany ani prezes właściwego sądu z urzędu nie złożyli wniosku o wyłączenie umieszczenia danych sprawcy w rejestrze publicznym w trybie art. 29 ust. 2 ustawy w związku z koniecznością ochrony dóbr osoby małoletniej – pokrzywdzonej, a zatem **ofiary tych przestępstw narażane są wciąż na zjawisko wtórnej wiktylizacji.**

Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że dobro dziecka stanowi swoistą konstytucyjną klauzulę generalną, której rekonstrukcja powinna się odbywać poprzez odwołanie do aksjologii konstytucyjnej i ogólnych założeń systemowych. Z tego punktu widzenia istotne znaczenie ma treść art. 18 Konstytucji RP, umiejscowionego wśród podstawowych zasad porządku konstytucyjnego, gwarantującego ochronę i opiekę Rzeczypospolitej małżeństwu, rodzinie, macierzyństwu i rodzicielstwu. (...) Pojęcie „praw dziecka” w przepisach Konstytucji RP należy rozumieć jako nakaz zapewnienia ochrony interesów małoletniego, który w praktyce sam może jej dochodzić w bardzo ograniczonym zakresie. Dobro dziecka jest również tą wartością, która determinuje kształt innych rozwiązań instytucjonalnych, w tym przede wszystkim na gruncie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Jest ono również eksponowane jako wartość szczególna w przepisach ratyfikowanej przez Polskę Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. o prawach dziecka (wyrok TK z dnia 28 kwietnia 2003 r., sygn. akt K 18/02).

Ponadto należy wskazać, że odstąpienie od dokonania wpisu w rejestrze publicznym istnieje w przypadku przewidzianym w art. 9 ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. Jest to jednak jedyny wyjątek od zamieszczenia danych sprawcy w rejestrze publicznym. **Brak jest zatem rozwiązań chroniących prawa osób najbliższych osobom umieszczonych w publicznym rejestrze sprawców przestępstw na tle seksualnym, którymi niejednokrotnie również są dzieci.** Jak bowiem wskazują sądy, przepis art. 9 ust. 4 ustawy, zawierając w swej treści słowo "wyłącznie", wyklucza odwoływanie się skazanego do innych przyczyn odstąpienia od wpisu takich jego danych w rejestrze publicznym, aniżeli dobro małoletniego pokrzywdzonego, takich jak dobra osobiste skazanego, czy też

jego najbliższych. Jest to wyjątek od zasady obligującej do wpisu w sytuacjach w akcie prawnym tym przewidzianych, a zatem jego wykładnia winna mieć charakter zawężający (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 lutego 2018 r., sygn. akt II AKzw 2110/17, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 grudnia 2017 r., sygn. akt II AKz 506/17).

Trzeba przy tym podkreślić, że przepisy ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, w części dotyczącej ogólnodostępnego Rejestru publicznego, budzą poważne wątpliwości co do zgodności z przepisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁴. W tym miejscu warto chociażby zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2019 r., sygn. akt V KK 9/19, w którym SN uznał, że „ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym w zakresie, w jakim nakazuje umieszczać w rejestrze publicznym dane o osobach, które popełniły przed wejściem w życie tego aktu prawnego określone w nim przestępstwa, nie spełnia wymogu zgodności z zasadami *lex retro non agit* oraz *nullum crimen (nulla poena) sine lege anteriori*, określonymi w art. 1 § 1 k.k. Takich wątpliwości nie nasuwa umieszczenie danych wskazanych osób w rejestrze z dostępem ograniczonym, z uwagi na jego niepubliczny charakter, który pozwala na przyjęcie, że taki wpis nie jest równoważny ze stosowaniem środka represji karnej”.

W związku z powyższym, mając na względzie dobro małoletnich dzieci, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Premiera o ustosunkowanie się do wskazanych problemów wtórnej wiktymizacji ofiar przestępstw na tle seksualnym oraz stygmatyzacji osób bliskich sprawcom tych przestępstw, które były przedmiotem dotychczasowych wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ponadto, mając na uwadze zgłaszane dotychczas zastrzeżenia, w tym także w odniesieniu do umieszczania w rejestrze małoletnich dzieci, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, uprzejmie proszę o podjęcie działań legislacyjnych w celu dokonania nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym zgodnie z przedstawionymi wyżej uwagami.

---

⁴ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-czy-skazany-dawno-za-przestepstwo-seksualne-ma-figurowac-w-rejestrze>

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/